

novega likovnega izraza, ona je kakor vsaka druga, tudi cerkvena umetnost, navezana na izrazne oblike, ki jih ustvarja umetnik po svojih psihičnih željah in zahtevah, tako vselej, da gre za čisti esteticizem, za najvišjo — ustvarjajočo umetnost.«

Knjižica, ki žal ni ravno srečno ilustrirana, je pomembna izpoved enega najvidnejših predstavnikov naše povojne »ekspresionistične« umetniške generacije. Frst.

Dragutin M. Domjanić, Po dragomu kraju. Zagreb 1933.

To tretjo knjigo Domjanićevih kajkavskih popevk je po njegovi smrti, kakor jih je še sam zbral in priredil, izdala njegova mati. Na uvodnem mestu je pesem Sunce, ki jo je l. 1930 poklonil našemu listu.

Prejšnji dve zbirki Kipci i popevke (1917 in 1922) in V suncu i senci (1927) in ta posmrtna nam sedaj končno in kot zaokroženi pojav, ki mu je zadnje potezo zarisala smrt, predstavljajo kajkavskega pesnika Domjanića. Na prvi pogled ni velike razlike med njimi in se zdi, ko da zadnja zbirka ne nudi nič novega v primeri s prejšnjima. Osnovno razpoloženje, sorodno narodni pesmi, na njo spominjajoča pevnost, rahla otožnost in najenostavnejši izraz so res ostali isti. Motivni svet pa se je vseeno vidno spremenil in ni dvoma, da imamo tudi v Domjanićevem kajkavskem delu lep kos priče o njegovem notranjem razvoju. Predvsem je v zadnji zbirki močno stopila v ozadje za prejšnje pesmi značilna dvorjanska romantika in pesmi kakor Park so redke v zadnji zbirki. Daleč pred drugim prednjači tu narava s svojimi razpoloženji, ki je od začetka ena osnovnih sestavin njegove kajkavske poezije.

Tudi v tej zbirki so najlepše in pesniško najčistejše njegove slike iz narave, kadar zajemajo čisto razpoloženje in se ne mešajo preveč z refleksivnostjo, ki se ji je Domjanić tako nerad izognil (Zima, Tihi poldan, Senje još spiju).

Bolj v ospredje kakor v prejšnjih zbirkah pa je stopila tu religiozna sestavina, ki je posebno poudarjena z uvodno pesmijo (Sunce). Da ne gre samo za poetično igračkanje v duhu narodne pesmi, dokazuje posebno njegov ljubki sinovski razgovor z Marijo »Spomen na Mariju Bistricu«, ki izzveni kakor povratek trudnega sina v krilo materino. Ni dvoma, da je ta pesem izraz osebne izpovedi pesnikove.

Kajkavski Domjanić je tako po svoji duševnosti kakor po obliki in jeziku enako naš kakor hrvatski. Kot izraz izredno nežne in plemenite duše in zaradi svoje prirodne liričnosti bo trajno ostal last obeh literatur, ki ju je tako naravno spojil. Frst.

Nova ruska proza. Prevela sa ruskog Mira Čechova. Izdanje Nolit, Beograd 1933.

Na 300 straneh je zbrala prevajalka po en krajši spis tehle sodobnih ruskih pisateljev: K. Fedin, M. Gorki, Vera Imber, Vsevolod Ivanov, Ana Karavajeva, V. Katajev, Vl. Lidin, A. Mališkin, A. Neverov, N. Nikitin, N. Ognev, P. Panč, F. Panferov, B. Pilnjak, Pantelejmon Romanov, Lidija Sejfulina, Marjeta Šaginian, M. Šolohov, A. Tolstoj, E. Zamjatin in M. Zo-

ščenko. Na koncu so dodane kratke biografske notice o teh pisateljih. Izbor je premišljen in odpira zanimive poglede v razne strani sodobnega življenja v Rusiji. Ta knjiga pove več kakor dolga razprava. Odpira se nam resnična Rusija brez nasilnih komentarjev. Frst.

Iz sodobnega srbsko-hrvatskega književnega življenja
(Misli, portreti in ocene.)

Črnogorski socialni romantik. (Đuza Radović, Na putu. Nikšić, 1934, str. 54.)

Đuza Radović je znan kot sourednik bivšega nikšićkega Razvršja (3 št.), črnogorske podružnice sodobne modne socialne književnosti, v katerem je svoj čas priobčil oster napad na Dučićevo samoumetnostno poezijo; zdaj je profesor v Ljubljani in je izdal skromno zbirko svojih pesniških prvencev »Na poti«, s katero so ljubljanski motivi prešli v sodobno črnogorsko poezijo. Že zato je za nas omembe vredna.

Svojo zbirko je razdelil v štiri dele: v socialni cikel »Besede o nas«, v realističnega »Črna gora«, v ljubavnega »Solnčnice« in razpoložensko-impresionističnega »Pod strunami vetra«. Toda, če hočemo, da se nam razodene njegova duhovna podoba v rasti, jih moramo brati prav od nasprotni strani, od zadnje pesmi, ki zaključuje zbirko — »Tišine«: v njej se namreč najbolj jasno kaže notranji izvor pesnikov, ki je prav — Dučić, torej tisti pesniški način ustvarjanja, ki ga je Radović svoj čas iz svojega, kritičnega spoznanja tako odločno odklonil. To je pesem neopredeljenega dekadentskega razpoloženja, »mrtvih besed in nemočnega hotenja«, kontrastov: »grenke kot kletev in sladke kot rešitev«, »svetle v duši svete temè — tišine, tišine...« To samoestetsko oblikovanje baročnega pesniškega jezika je eno glavnih osnov Radovičevega pesniškega temperamenta, in nekajkrat je ostal samo pri njem, v artizmu. Tako so pesmi tega zadnjega cikla mogoče njegove najmlajše pesmi, vendar lepe čustvene impresije, včasih pa resda samo igračkanje; največkrat pa čustveno dojeta krajina, ki se mu najbolje posreči, kadar jo doživlja z vsemi čuti in jo v vsej realistični polnosti in plastičnosti predstavlja, čeprav v malo romantični čustvenosti, pa zato iskreni (n. pr. Sentimentalno razpoloženje). Ta smisel za realistično čutno impresijo — kadar je pristna — je glavna odlika Radovičeve pesmi. Ko pa se ji pridruži misel, se tak prirodni opis spremeni v refleksivno slikanje, ki ga ponavadi uvajajo patetično nabrekli uvodi, pa se pozneje razvije v bujno razpaljenost romantično-naturalistične pokrajine, ko »žare vrhovi trava in vrhovi živcev«. Tako slikanje, ki je v naslednjih ciklih pogostejše, že ni več dučićevska impresija, je že ekspresionistična vizija, druga prvina Radovičeve opisne lirike. — Impresija in verbalistična ekspresionistična bujnost sta torej osnova Radovičeve poezije, pa naj slika pejzaž ali erotiko. Ta je zelo individualna, včasih naravnost anekdotična, ki se ne vedno dvigne od individualnega dogodka v občečloveško doživetje. Prav pesnenje iz retrospektivnega spominjanja, ki smo ga svoj čas označili tudi za tipično pri Dučiću, je krivo, da njegova erotična lirika ni intimna,